

KONINKLIJK
OUDHEIDKUNDIG
GENOOTSCHAP

jaarverslag

CXLII

2009

VERSLAG VAN DE VOORZITTER

Drs. N.P. van den Berg

Uitgebracht in de 152ste jaarvergadering op 29 maart 2010

Na het zo feestelijke jubileumjaar 2008, waar vele leden actief aan deelnamen, was de aandacht van het bestuur in 2009 meer intern gericht. De geslaagde bijeenkomsten en tentoonstellingen in het jubileumjaar brachten een voor het KOG ongekende groei van het aantal nieuwe leden met zich mee van bijna 10 %.

Statuten.

Na deze naar buiten gerichte feestelijkheden, was het nu de tijd om de doelstellingen van ons genootschap nauwgezet te bestuderen en na te leven.

Artikel 1 van onze statuten omschrijft als doelstelling van het KOG: *de bevordering van de kennis van het verleden door in de eerste plaats het aanleggen en onderhouden van verzamelingen op gebied van oudheidkunde, kunst en geschiedenis.*

Daarover nadenkend en pratend werd duidelijk dat onze statuten die dateerden van bijna dertig jaar geleden niet meer voldeden aan de eisen van deze tijd.

In overleg met notaris Van Helden, lid van het KOG, werd gebruik gemaakt van zijn specifieke kennis. Na diverse gesprekken met bestuursleden werden door hem conceptstatuten opgesteld. Deze werden door het bestuur ter goedkeuring voorgelegd aan de ledenvergadering van 6 april 2009 in het Bureau van het Rijksmuseum.

Uitgangspunten daarbij waren, in de eerste plaats de bescherming van onze bijzondere verzamelingen, die ons waren toevertrouwd door vorige generaties. Deze voorgangers meenden dat zo hun zeldzame voorwerpen voorgoed voor Nederland bewaard waren. Dat bleek toch minder zeker te zijn dan velen volledig ter goeder trouw dachten. Daarnaast moesten onze statuten voldoen aan de eisen, die de wetgever anno nu stelt aan een Algemene Nut Beogende Instelling (ANBI). Daarbij past ook een betere en helderdere bestuursstructuur. Bijna allen onderschreven de noodzaak voor die aanpassingen. Toch maakte het eerste concept van notaris van Helden veel emoties los. Hoewel de animo voor de algemene ledenvergaderingen de laatste jaren niet bijzonder groot was geweest (laatste 10 jaren waren naast bestuursleden niet meer dan gemiddeld 15 leden aanwezig), bleek nu toch dat van de aanwezigen 39 leden -inclusief bestuursleden, overigens nog geen 9% van het totale ledenbestand -, velen te hechten aan dit belangrijkste orgaan van het Genootschap. Ook schriftelijk hadden enkelen het bestuur dit laten weten. Een nieuw concept werd ontwikkeld en kon in de extra ledenvergadering in het Bureau van het Rijksmuseum op 28 september 2009 door de 26 aanwezigen op twee na goed worden gekeurd. Het bestuur is notaris Van Helden erkentelijk voor het vele werk dat deze statutenwijziging met zich meebracht, en de persoonlijke betrokkenheid die hij hierbij toonde.

Raad van Toezicht

In de nieuwe statuten werd een nieuw orgaan gecreëerd, de Raad van Toezicht, waarvan de voorzitter op de extra algemene ledenvergadering in september toelichtte dat het het voornemen van het bestuur was om daarvoor drie functionarissen uit te nodigen, namelijk als voorzitter van de Raad, de hoofddirecteur van het Rijksmuseum, en als leden, de directeur van de Rijksdienst van Kunsthistorische Documentatie en de voorzitter van de Nederlandse Museum Vereniging. De Raad van Toezicht heeft het laatste woord als het KOG door wat voor oorzaak niet meer in staat zou zijn om zelfstandig te functioneren.

Vanwege het feit dat een koninklijke goedkeuring vereist was voor deze statuten-wijziging in verband met het predikaat Koninklijk, kon pas eind januari van dit jaar deze statuten verleden worden. Het vervolg hierop komt dan ook pas in het volgende jaarverslag. Inmiddels is nu met deze functionarissen gesproken. Een eerste gesprek van de Raad van Toezicht in oprichting zal op korte termijn plaats vinden.

De leden en de activiteiten voor de leden.

Het afgelopen jaar verloren wij door overlijden drie leden, de heer W.O. Koenigs te Hilversum en de heren J. Ober en J. Abma te Amsterdam. Wij danken hen voor hun trouw en herdenken hen.

Het aantal leden kon het afgelopen jaar bijna stabiel blijven, op 532 leden. Er melden zich 14 nieuwe leden, 15 leden zegden hun lidmaatschap op.

Ook dit jaar was er weer het gebruikelijk lezingenprogramma, dat goed tot zeer goed door onze leden en hun introduc e)s bezocht werd.

Op 19 januari 2009 sprak drs Annemarie Den Dekker over *Passie voor waaiers. De verzameling van Isa van Eeghen*.

Op 16 februari 2009 was het drs Ester Wouthuysen, die *De correspondentie van Willem Witsen* behandelde..

Op 23 maart 2009 was er onder leiding van Prof. dr Eric Fischer een discussieavond over de toekomst van de KOG collecties, waarbij prof. dr Rudi Ekkart en prof. dr Ad de Jong elk twee extreme standpunten verdedigden ter stimulering van de discussie met de leden.

In het najaar werd op 11 september 2009 de eerste lezing gehouden door Fleur Rosa de Carvalho over *Odilon Redon & Emile Bernard. Meesterwerken uit de collectie van Andries Bongers*, met bezoek aan de tentoonstelling in het Van Gogh Museum.

Op 9 november 2009 spraken drs Tonko Gevers en dr Richard Harmanni over *Jurriaan Andriessen (1742-1819) behangschilder*.

Op 14 december verraste dr h.c. Gustav Leonardt met zijn lezing *Muziekgeschiedenis zonder pijn* in de Amstelkerk 127 leden en introduc e)s met een bijzondere presentatie op zijn eigen clavichord. Bij deze laatste bijeenkomst werd de mogelijkheid geboden om na afloop nog even met een glaasje bijeen te blijven, wat door de aanwezigen op prijs werd gesteld.

Op 17 januari 2009 was de KOG buitendag, die een gezelschap van 22 leden voerde naar Twente, waar in het Rijksmuseum Twente de Troost tentoonstelling werd bezocht. De buitendag werd besloten met een bezoek aan de Twente Welle. Het bestuur hoopt van de KOG buitendag een jaarlijkse traditie te kunnen maken.

Zolang we nog niet kunnen beschikken over de lezingenzaal in het Nieuwe Rijksmuseum zijn we nog steeds te gast in het Bijbels Museum in de fraaie Cromhouthuizen aan de Herengracht. Wij hopen oprecht dat de goede

opkomst van de leden zich ook vertaald in meer nieuwe leden, waarvoor op vele bijeenkomsten door de voorzitter een opwekkend woord werd gehouden. Het ruime auditorium in het Nieuwe Rijksmuseum, dat over enkele jaren voor ons gereed zal zijn, maakt ook een grotere bezetting mogelijk en wenselijk.

KOG hoogleraar

Dit jaar begon de inmiddels vierde KOG- hoogleraar Prof. dr Ad de Jong aan zijn colleges aan de Universiteit van Amsterdam. Zijn oratie, *Vitrines vol verhalen. Museumcollecties als bron voor cultuurgeschiedenis* hield prof. de Jong op 27 november 2009 in de aula van de Universiteit van Amsterdam, waar vele leden onder de aanwezigen konden worden waargenomen. Na afloop van zijn rede bood het KOG traditiegetrouw de borrel aan, waar velen, ook leden, de nieuwe hoogleraar kwamen feliciteren.

Collecties

Zoals hiervoor al vermeld was de aandacht het afgelopen jaar meer gericht op het onderhoud en het beheer van onze verzamelingen. Die zijn behalve een aantal verzamelingen in eigen beheer vooral verspreid over een 30 a 40 tal musea, waarvan verreweg het grootste aantal voorwerpen in bruikleen aan het Rijksmuseum is gegeven. Besloten werd de bruiklenen buiten het Rijksmuseum, nadat dat bijna vele tientallen jaren niet meer gebeurd was, nader te onderzoeken.

Op verzoek van het Rijksmuseum werd afgesproken dat het KOG haar collectie penningen en munten in het Nieuwe Rijksmuseum in bruikleen zal geven, daar deze collectie op gelukkige wijze aansluit op de collectie van het Rijksmuseum zelf. De collectie penningen en munten is inmiddels weer in bewaring in de magazijnen van het Rijksmuseum. Aan het KOG nog de verantwoordelijkheid om de uit omstreeks 7000 aantal bestaande voorwerpen nader te digitaliseren. De plannen zijn daarvoor voorbereid. Wel moet daarvoor nog het nodige geld bijeen gebracht worden om het werk dat daaraan verbonden is, te kunnen verrichten.

Het reeds verleden jaar vermelde voorgenomen bruikleen van De Flines- stichting, waarvan de door ons te beheren voorwerpen al sinds 2008 in ons magazijn zijn opgeslagen kon ook het afgelopen jaar nog niet tot afronding komen. Als de voortekenen ons niet bedriegen zal het dit jaar nu wel geschieden.

Gering was wederom de belangstelling van bezoekers voor de collecties in eigen beheer, nml.

Drie voor de Bibliotheek

Zes voor de atlas van Amsterdam

Twee voor de atlas Zeden & Gewoonten en

Twee voor het Archief van het KOG.

De conservator fotografie van het Rijksmuseum dr Hans Rooseboom hield voor een gezelschap ter ere van het uittreden van de oud-secretaris mevrouw Ellen Caljé- van den Berg een geslaagde presentatie over het fotomateriaal van de verzamelaar Van Eck.

Verheugend was de belangstelling van diverse musea voor onze voorwerpen ten behoeve van gespecialiseerde tentoonstellingen, zoals in het **Museum van Loon**, “Jurriaan Andriessen (1742-1819)” in het **StadsArchief Amsterdam** voor de tentoonstelling “Kapitaal Amsterdam” .

In het **Rijksmuseum** waren dat “Weerzien met Manhattan” en de aanwinstenpresentatie “Het Lakkistje”. Ook waren twee lakkistjes van het KOG uitgeleend aan een presentatie in het “**Rijksmuseum op Schiphol**”. In het **Haags Historisch Museum** tenslotte was het harnas en het zwaard van Jacob van Heemskerck te zien in de presentatie “Het vredesjaar 1609”.

Het is verheugend dat herhaaldelijk door schrijvers en of hun uitgevers beroep gedaan wordt op afbeeldingen van onze voorwerpen. 26 foto’s werden voor dit doel geleverd, zoals bijv. ten behoeve van het proefschrift van Eveline Koolhaas, “De ontdekking van de Nederlander in boeken en prenten rond 1800” ,dat nu in een publicatieseditie is uitgegeven. Zo werd ook bijv. schriftelijk en in beeld aandacht geschonken aan de presentatie van o.a. het lakkistje van het KOG in het tijdschrift Aziatische kunst. Eerder daarover al verscheen een artikel: *Kistjes van Kiek? Hollands lakwerk uit de vroege 17de eeuw* van de hand van Dr Reinier Baarsen in het Bulletin van het Rijksmuseum. Maar al in de Jaarverslagen Koninklijk Oudheidkundig Genootschap 1940-1941 had de latere prof. dr. Th. Lunsingh Scheurleer gewezen op dit bijzondere kistje.

Bestuurszaken.

Al voor het jubileumjaar hadden een aantal bestuursleden te kennen gegeven hun plaats in het bestuur te willen opgeven, waaronder de secretaris, mevrouw Caljé- van den Berg, twintig jaar bestuurslid van het KOG en een en twintig jaar in de commissie zeden en gewoonten. Op de hiervoor vermelde bewogen algemene jaarvergadering werd afscheid genomen van haar. Vice-voorzitter Renée Kistemaker schetste haar betrokkenheid bij het KOG. In besloten comité werd het afscheid nog eens waardig en feestelijk herdacht. Ook mevrouw drs Eveline Sint Nicolaas, mevrouw dr Hester Dibbits en de deze week doctor moettende worden Bert Vreeken namen in die vergadering om persoonlijke reden afscheid van het bestuur.

In de nieuwe statuten is een maximale zittingsduur opgenomen van acht jaar, reden waarom in de ledenvergadering van dit jaar naast bestuursleden, die het hun tijd vonden, ook overige bestuursleden plaats moesten maken. Besloten werd het bestuur in te krimpen tot een 5 a 7 bestuursleden. Op de algemene jaarvergadering 2009 werd de nieuwe secretaris voorgesteld, mevrouw Hester Manger Cats- Van den Berg en benoemd. Op de extra leden vergadering kon een nieuw bestuurslid worden benoemd, mevrouw drs Charlotte van Rappard-Boon, die in haar curriculum bijzondere ervaringen meebracht wat betreft het onderhouden en beheren van verzamelingen. Deze bestuurswisselingen maakten dat veel tijd besteed werd aan de overdracht.

Deze interne zaken naast lopende zaken vroegen de volle aandacht van het bestuur dat het afgelopen jaar vier keer bijkwam. Regelmatig waren voorzitter en secretaris evenals ook andere bestuursleden op het kantoor in de Frans van Mierisstraat om de bestuurs- en ledenvergaderingen en lezingen voor te bereiden.

Financieel is het jaar 2009 voorspoedig verlopen zoals uit het financiële verslag blijkt. Door het prudent beheer van de penningmeester kon het vermogen van het KOG in deze in economische omstandigheden moeilijke jaren volledig in stand blijven.

In het najaar besloot het bestuur de administratie van het KOG vanaf 2010 uit handen te geven aan een administratiekantoor. Deze beslissing brengt wel in het eerste jaar extra kosten met zich mee maar geeft meer ruimte voor het beheer van onze bijzondere voorwerpen, die dat ten volle verdienen.

Het functioneren van de administrateur van het KOG mevrouw drs. Mieke Donner voldeed aan de verwachtingen van het bestuur. Vooral de persoonlijke wijze van haar functioneren en de aandacht die ze vaak besteed aan individuele leden wordt door hen gewaardeerd.

VOORDRACHTEN

2009

- 19 januari Annemarie den Dekker, *Passie voor waaiers. De verzameling van Isa van Eeghen*
- 16 februari Ester Wouthuysen, *De correspondentie van Willem Witsen*
- 23 maart Discussieavond o.l.v. prof. dr Eric Fischer met prof. dr Rudi Ekkart en prof. dr Ad de Jong *Waarheen met het KOG?*
- 11 september Fleur Rosa de Carvalho, *Odilon Redon & Emile Bernard. Meesterwerken uit de collectie van Andries Bongers*, met een bezoek aan de tentoonstelling in het Van Gogh Museum
- 9 november Tonko Grever en Richard Harmanni, *Jurriaan Andriessen (1742-1819) behangselschilder*
- 14 december Gustav Leonhardt, *Muziekgeschiedenis zonder pijn* in de Amstelkerk, Amstelveld

VERSLAGEN VAN COMMISSIES

BIBLIOTHEEK

Algemeen:

De bibliotheekcommissie bestaat uit de leden de heer drs. A.P.J. Plak, als conservator kerkelijke collecties verbonden aan de universiteitsbibliotheek (UvA), de heer drs. J.F. Visser, hoofd dienstverlening Stadsarchief Amsterdam en de heer drs. G.-J.M. Koot, hoofd bibliotheek Rijksmuseum.

De commissie is twee maal bijeen gekomen. Tijdens de eerste bijeenkomst werden vijf hoogtepunten uit de collectie gekozen voor nadere bestudering. De tweede bijeenkomst is gewijd aan het schrijven en bespreken van de teksten over deze boeken en handschriften. Deze teksten zijn bedoeld ter plaatsing op de website van het KOG en kunnen desgewenst worden gebruikt voor de rubriek 'object van de maand'.

Het Rijksmuseum is eind 2009 overgegaan op een nieuw bibliotheekstelsel, Koha. Dit systeem is geschikt om de bibliografische gegevens uit de KOG catalogus opgeslagen in het systeem Isis op te nemen. Een data-analyse van de Isis database werd eerder uitgevoerd als onderdeel van een analyse van de bibliografische data van de bibliotheek van het Rijksmuseum. Het doel van deze analyse is om de conversie van de data voor te bereiden. De analyse, uitgevoerd door de heer Peter Schouten van de firma Ingressus ging vergezeld van een positieve haalbaarheidsprognose. De conversie van de data van het KOG is gepland voor april 2010. De titels van het KOG komen beschikbaar in de webcatalogus van de bibliotheek van het Rijksmuseum. Bij de presentatie van de titels in de catalogus zal de eigendomsstatus van het KOG worden getoond. Bekeken zal worden in hoeverre er vanuit de website van het KOG gezocht kan gaan worden in een subset van deze catalogus met uitsluitend de KOG titels. De commissie heeft goede verwachtingen dat het gebruik van de collectie door deze stap in belangrijke mate zal toenemen.

Bruiklenen aan tentoonstellingen:

- Rijksmuseum, Amsterdam, 31.3-01.06.2009: Presentatie 'Weerzien met Manhattan', *Blaeu-Atlas deel 8, waarin dubbele pagina met kaart van Nieuw Nederland*

Bezoekers:

Aanvragers voor het raadplegen van de collectie worden ontvangen in de studiezaal van de bibliotheek van het Rijksmuseum. Hoewel geen afzonderlijke telling is bijgehouden zijn enkele tientallen boeken geraadpleegd.

Aanwinsten:

- *De kleine Olympus. Over enkele figuren uit de alledaagse mythologie*, red. E. Doelman en J. Helsloot, KNWA Press, Amsterdam 2008
- *Ach Lieve Tijd. 1000 jaar duin- en bollenstreek. Deel 2: Vertier en vrije tijd*, red. J. Beenakker, M. van Bourgondien, S. Krul en J. Zwetsloot, Waanders uitgevers, Zwolle 2008
- *Ach Lieve Tijd. 1000 jaar duin- en bollenstreek. Deel 3: Het boerenbedrijf*, red. J. Beenakker, M. van Bourgondien, S. Krul en J. Zwetsloot, Waanders uitgevers, Zwolle 2008
- *Ach Lieve Tijd. 1000 jaar duin- en bollenstreek. Deel 4: Winkels, handel en ambachten*, red. J. Beenakker, M. van Bourgondien, S. Krul en J. Zwetsloot, Waanders uitgevers, Zwolle 2009
- *The Dutch amongst the Persians. 1595-1979*, Massoud Akhbari, z.p. z.j. [2009]

- *Ach Lieve Tijd. 1000 jaar duin- en bollenstreek. Deel 7: Oorlog*, red. J. Beenakker, M. van Bourgondien, S. Krul en J. Zwetsloot, Waanders uitgevers, Zwolle 2009
- *Ach Lieve Tijd. 1000 jaar duin- en bollenstreek. Deel 8: Visserij*, red. J. Beenakker, M. van Bourgondien, S. Krul en J. Zwetsloot, Waanders uitgevers, Zwolle 2009
- *Ach Lieve Tijd. 1000 jaar duin- en bollenstreek. Deel 9: Geloofsbeleving*, red. J. Beenakker, M. van Bourgondien, S. Krul en J. Zwetsloot, Waanders uitgevers, Zwolle 2009
- *Ach Lieve Tijd. 1000 jaar duin- en bollenstreek. Deel 10: Nijverheid en industrie*, red. J. Beenakker, M. van Bourgondien, S. Krul en J. Zwetsloot, Waanders uitgevers, Zwolle 2009
- *Geveltekens Leiden*, P. van der Vlist, Bekking & Blitz Uitgevers, Amersfoort-Brugge 2007
- *Ach Lieve Tijd. 1000 jaar duin- en bollenstreek. Deel 11: Water*, red. J. Beenakker, M. van Bourgondien, S. Krul en J. Zwetsloot, Waanders uitgevers, Zwolle 2009
- *L'Academie impériale et royale de Bruxelles*, Hervé Hasquin, Academie royale de Belgique, Bruxelles 2009
- *De Haven van Amsterdam. Zeven eeuwen ontwikkeling*, R. Gilijamse, H. Bontekoe, m.m.v. J. Moes, E. Kuypershoek, Uitgeverij THOTH Bussum/ Haven Amsterdam 2009
- *Arnhem van 1700 tot 1900*, red. F. Keverling Buisman, J. Jacobs, Uitgeverij Matrys, Utrecht 2009
- *Jurriaan Andriessen (1742-1819). Een schoon vergezicht*, R. Harmanni, Museum Van Loon/ Waanders Uitgevers, Zwolle 2009
- *Betwist Bezit. De Stichting Nederlands Kunstbezit en de teruggave van roofterkunst na 1945*, E. Muller en H. Schretlen, Waanders Uitgevers, Zwolle 2002

ATLAS VAN AMSTERDAM

Algemeen:

De commissie Atlas Amsterdam, bestaande uit J.E.G.C. Dibbits, Chr.P. van Eeghen Jr, L.L.M. Smit, A.W. Gerlagh en R.J.A. te Rijdt, is in het afgelopen jaar niet tot een jaarplanning voor het jaar 2010 van de te ondernemen activiteiten gekomen. Wel werd het overbrengen van de opschriften van de zuurhoudende opzetkartons op de nieuwe zuurvrije kartons afgerond. Op basis hiervan zal in het voorjaar van 2010 een plan van activiteiten voor de commissie Atlas Amsterdam gemaakt worden. De avondsluiting van het gebouw in de Frans van Mierisstraat en de niet toegankelijkheid van het depot (waar de werkzaamheden aan de Atlas Amsterdam moeten plaatsvinden) op zaterdagochtenden blijven een obstakel voor de nog full-time werkende leden van de commissie. We zullen het komende jaar het weer met de beperkte mogelijkheden moeten doen.

Bruikleen aan tentoonstellingen:

- Museum Van Loon, 01.10.2009-04.01.2010: 'Jurriaan Andriessen (1742-1819). Een schoon vergezicht':
  - *Ontwerp voor een stadsilluminatie op de Noordermarkt* (Atlas van Amsterdam, port. 78 –IX) Jurriaan Andriessen, tekening
- Stadsarchief Amsterdam, 20.11.2009-28.02.2010: 'Kapitaal Amsterdam':
  - *Nieuwezijds Voorburgwal met het Makelaarskantoor*, Cornelis Springer, tekening (KOG-AA-2-12-249)
  - *Allegorische voorstelling met op de achtergrond Keizersgracht 444*, C. Philips, tekening (KOG-AA-2-17-312)

Bezoekers: 6

Aanwinsten: geen

ATLAS VAN AFBEELDINGEN BETREFFENDE ZEDEN EN GEWOONTEN

Algemeen:

De commissie, bestaande uit E. Caljé-van den Berg, N.M.H. Fraenkel-Schoorl, H.C. Dibbits, H.C.M. Schrelen en M.G.G. Löwenstein, kwam slechts een keer bij elkaar. Op 15 januari 2009 overlegde de commissie met Ingrid Oud over de invoer van de Troostprenten. Uiteindelijk werd besloten deze prenten heel basaal in te voeren en te scannen. De tekeningen daarentegen zijn vollediger ingevoerd.

Neeke Fraenkel koos een afbeelding uit de Atlas Z&G voor de Nieuwjaarswens 2010. 3 december 2009 liet Neeke Fraenkel het bestuur weten dat zij na 33 jaar uit de commissie treedt.

Bruikleen aan tentoonstelling:

- Museum Van Loon, 01.10.2009-04.01.2010: 'Jurriaan Andriessen (1742-1819). Een schoon

vergezicht':

- *Zelfportret* (Atlas Zeden & Gewoonten, port. XXXIb) Jurriaan Andriessen,

tekening

- *Jurriaan scheidt op De Laïresse nog gekend te hebben*, (KOG-ZG-3-212) Christiaan Andriessen, tekening

- *In het atelier bij de kunstkast* (KOG-ZG-3-209) Christiaan Andriessen, tekening

Bezoekers: 2

Aanwinsten:

- schenking J.E.G.C. Dibbits: balboekje van kinderbald in Thalia te Bergen op Zoom, 7 april 1900

- schenking N.M.H. Fraenkel-Schoorl nog t.g.v. 150 jaar KOG: Orde van Dienst Westerkerk 7 november 1880, Predikant J.J.L. ten Kate

- schenking N.M.H. Fraenkel-Schoorl t.g.v. haar afscheid uit commissie Zeden & Gewoonten: prent van grafmonument J.C.J. van Speijk in de Nieuwe Kerk te Amsterdam door vader en zoon Ch.J.F. Signault en J.F. Signault, ets en aquatint met kleurendruk in blauw.

MUNT- EN PENNINGKABINET

Algemeen:

De commissie bestaat uit M. van der Beek, J. Stuurman en G. van der Ham.

In de periode van half maart tot eind augustus 2009 heeft commissielid Jan Stuurman gemiddeld een halve dag per week besteed aan het invoeren van uiteindelijk ongeveer 500 Nederlandse munten uit de KOG-collectie. Het betrof invoer in het

data-basebestand Adlib. Het gaat ruwweg om tien procent van de totale KOG-collectie aan Nederlandse en buitenlandse munten. Het invoeren heeft plaatsgevonden op het Secretariaat. Voor nieuwe aanvoer uit het depot in Lelystad werd voortdurend gezorgd!

Bruikleen aan tentoonstellingen:

Bezoekers: geen

Aanwinsten:

Jaarpenning 2009 Vereniging voor Penningkunst: *Per Divinum Inflatum*, idee en ontwerp Eja Siepman van de Berg en Claudia Gravestein

GEVELSTENEN EN BOUWFRAGMENTEN

Algemeen:

De commissie bestaat uit O. Boers, B. Gerlagh, P. van der Vlist en M. Jonker
P. van der Vlist heeft de ca. 600 gevelsteen-tekeningen van Misset in het bezit van het Genootschap digitaal opgenomen.

Bruiklenen aan tentoonstellingen: geen

Bezoekers: geen

Aanwinsten: geen

BURGERBEWAPENING EN SCHUTTERIJ

Algemeen:

De commissie bestaat uit de heren P. Jansen en R. Joghems en mevrouw E. Sint Nicolaas.

De commissie is het afgelopen jaar twee maal bijeengekomen.

Er is dit jaar verder gewerkt aan de registratie en digitalisering van de collectie tekeningen, als onderdeel van de eerste digitaliseringsronde van het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap. De basisregistratie in Adlib door de projectmedewerker Alina van Dijk van Bureau Reekx is afgerond en er zijn opnamen gemaakt van alle tekeningen. De commissie hoopt dat hiermee een belangrijke verzameling van de schutterij in de nabije toekomst beter toegankelijk zal zijn en meer in het algemeen de bekendheid van de verzameling wordt vergroot.

Bruikleen aan tentoonstellingen: geen

Bezoekers: geen

Aanwinsten: geen

WAAIERS

Algemeen:

De commissie bestond in 2009 uit Ch. van Eeghen jr., E. Caljé-van den Berg, J.J.H. Polak

Uittredend lid: Mark Keja per 1.1.2010

Inkomend lid: Nettie Cassee per 1.1.2010

Na een succesvolle tentoonstelling van de waaiercollectie van Juffrouw van Eeghen in Willet Holthuysen en de terugkomst van die ca. 200 waaiers op 23 april 2009 zijn commissieleden Polak en Caljé begonnen de waaiers terug te plaatsen in de dozen (13 dinsdagen). Na afloop constateerden zij A dat de meeste dozen te vol waren, B dat het in- en uitpakken te veel manipulatie eiste. Beide voorwaarden voor beschadiging van de objecten.

Dit resulteerde in een voorstel tot nieuw beleid t.a.v. berging waaiercollectie Van Eeghen.

Er is een voorlopig overleg geweest met restaurator met papierrestaurator Francien van Daalen.

De commissieleden Polak en Caljé hebben i.v.m. de basisregistratie de dozen met waaiersbladen grotendeels op een eenvoudige manier beschreven (in schrift): maker, voorstelling, herkomst, nummer, standplaats. Alina Dijk heeft nu de basisregistratie hiervan voltooid. Daarna is een deel al weer uitgebreider beschreven.

Bij het beschrijven van waaiersbladen werden enkele bladen aangetroffen geplakt op plastic dat zeker verwijderd moest worden. Daarnaast was er een zijden waaiersblad dat zeer fragiel was; onderaan was een reep van de stof deels los. Het object lag los, zodat men altijd direct de zijden stof aanpakte. Het leek goed al deze bladen aan de afdeling restauratie van RM te geven om het plastic te verwijderen en het zijden exemplaar op een goede ondergrond te bevestigen. Idelette van Leeuwen (hoofd papierrestauratie RM) kreeg toestemming om het zijden stuk onder haar leiding te laten behandelen door een stagiair die pas in juli kwam. Zo geschiedde.

De website met de waaiers van de tentoonstelling Willet moet nog aan die van het KOG gelinkt worden. Dat geeft wat aanpassingsproblemen en de maker moet het goed vinden.

Aan het eind van de zomer stelde Jannie Polak voor mevrouw Nettie Cassee te benoemen tot lid van de Waaierscommissie. Zij is werkzaam geweest als textielrestaurator en later als museumconsulent behoud en beheer bij de provinciale museumondersteuning in Noord-Holland. Zij heeft de zuurgraad van de huidige dozen en zijdevloeipapier gecontroleerd. Veel dozen en het vloeipapier zijn te zuur geworden. Zijn dus aan vervanging toe.

Ook haar voorstel was toch de negatieven van Mark Keja te scannen – behalve de door Pictura gefotografeerde waaiers – en aan AdLib toe te voegen. De meest praktische en goedkope methode.

Tot onze spijt heeft Mark Keja aangegeven uit de Commissie te willen treden. De andere leden danken hem zeer voor het vele werk dat hij heeft verricht, vooral in de eerste jaren (met van Eeghen het legaat fotograferen en basisbeschrijving maken in de *schrijfsjes*) en zijn grote betrokkenheid.

Activiteiten waaierscommissie 2009

- 13 maal opruimen waaiers tentoonstelling Willet 2008/2009
- 3 maal ordenen (start) archief Van Eeghen

- basisgegevens waaiers zijn in AdLib ingevoerd door Alina Dijk
- 3 maal basisbeschrijving waaierbladen voor invoering in AdLib
- waaierbladen uit de collectie IvE zijn door Pictura gefotografeerd
- overleg met restaurator over nieuw bergingssysteem
- voorstel nieuw bergingssysteem
- controle van de huidige dozen en zijdevloeipapier op zuurgraad
- scannen fotonegatieven

Geen aankopen/aanwinsten

Veel bezoekers aan tentoonstelling *Passie voor Waaiers* (bruikleen tot 23.4.09)

VOORWERPEN VAN GESCHIEDENIS EN KUNST

Algemeen:

In het afgelopen jaar is de commissie eenmaal bijeen geweest. Hieruit is geen concrete aanpak voortgekomen. Wij blijven vooralsnog in afwachting van de mogelijkheden op het gebied van automatisering binnen het genootschap. Er is geen contact met de digitaliseringsgroep van de huidige automatiseringsronde geweest, maar wij hopen spoedig te kunnen aanhaken.

Bruikleen aan tentoonstellingen: geen

Bezoekers:

Aanwinsten:

De formele afwikkeling van het bruikleen van de collectie De Flines is nog niet afgerond. Alle voorwerpen zijn inmiddels overgebracht naar de ruimtes van het KOG bij het Rijksmuseum. De voorwerpen van het bruikleen zijn voorzien van een KOG-nummer en ingeschreven in het inventarisboek van het KOG.

ZEGELS EN CHARTERS

Algemeen:

De twee leden van de commissie, C. Verkerk en G. van Herwijnen, hebben dit verslagjaar het lezen en analyseren van de oorkonden beëindigd. Zij zijn begonnen met het redigeren en het voor de presentatie persklaar maken van de korte samenvattingen van de inhoud van de teksten, alsook met het formuleren van de inwendige en uitwendige kenmerken van de oorkonden en de daarbij behorende zegels. Daarbij wordt uitgegaan van een telkens voor elke oorkonde terugkerend schema.

Daarnaast zijn zij doende met het oplossen van vragen naar aanleiding van de inhoud (archief- en bibliotheekonderzoek) en het samenstellen van een index van namen (persoons- en geografische) en zaken.

Bruikleen aan tentoonstellingen: geen

Bezoekers: geen

Aanwinsten: geen

SCHILDERIJEN

Algemeen:

De commissie schilderijen is op de 151ste Jaarvergadering op 6 april 2009 ingesteld. Zij bestaat uit de leden Yuri van der Linden, Norbert Middelkoop en Jenny Reynaerts. Omdat de commissie nieuw is, heeft zij in het jaarverslag over 2009 de ruimte genomen gegevens uit de jaren daarvoor op te nemen, voor zover die een permanent karakter hebben. Dat betekent dus wel nieuwe identificaties, publicaties en langdurige bruiklenen, maar geen kortdurende en inmiddels beëindigde bruiklenen uit de jaren voor 2009.

De commissie prijst zich gelukkig dat haar werk sterk werd vergemakkelijkt door de publicatie van Pieter van Thiel over de schilderijen van het KOG in het *Leids Kunsthistorisch Jaarboek* van 1995, *Voor Nederland bewaard* (p. 33-61). Niet alleen bespreekt hij de totstandkoming van de collectie schilderijen maar ook bevat zijn artikel een bijlage met alle schilderijen.

Op basis van die lijst heeft de commissie een nieuwe digitale lijst gemaakt, waarin de gegevens van de werken zijn opgenomen: naam van kunstenaar, titel, materiaal en formaat, standplaats en inventarisnummer waaronder het daar bekend is en toegevoegde gegevens als toeschrijvingen, identificaties, recente publicaties en bruiklenen.

Het voornemen is de lijst nog te perfectioneren, zodat er een betrouwbare inventaris De belevenissen van de schilderijen in 2009 kunnen als volgt worden geresumeerd:

Langdurige onderbruiklenen

Zeven schilderijen waren gedurende de renovatie van het Rijksmuseum in onderbruikleen in het Rijksmuseum Twenthe, te weten de nrs 1076 en 1077, Jan ten Compe, *Huis Berkenrode te Heemstede*; 1086, Jacob Buys, *Portret van Cornelis Ploos van Amstel*; 1180, Wouter van Troostwijk, *Raampoortje*; 1181, Jacob Smies, *De Latijnse School aan het Singel*; 2682, Adriaan van der Werff, *Maria met Kind en Johannes*.

Verder waren er onderbruiklenen vanuit het Rijksmuseum aan het Amsterdams Historisch Museum (nr. 1070, Sebastiaan Vrancx, *Marktdag in een Vlaamse stad*), de Stedelijke Musea in Delft (1064, Maerten van Heemskerck, *Portret van Johannes Colmannus*) en aan het Fries Museum (1094, naar W.B. van der Kooi, *Portret van Jacobus Scheltema*).

Bijzondere vermelding verdient het onderbruikleen van nr. 1712, Jacob de Wit, *Apollo tronend op de wolken met Minerva en de negen muzen*, een plafondschildering behorende bij Huis Marseille op Keizersgracht 401, die daar nu blijvend in is aangebracht.

Kortdurend bruikleen

Het enige kortdurende bruikleen betrof nr. 1190, Cornelis Troost, *Portret van de tabakshandelaar Carel Bouman*, uitgeleend aan het Rijksmuseum Twenthe voor de tentoonstelling *Cornelis Troost uit het KOG*, van 18-10-2008 tot 18-1-2009

Publicaties

Een aantal schilderijen is beschreven in publicaties, waarbij dit jaar vooral de oogst aan bestandscatalogi moet worden vermeld.

- J. Bikker (red.), *Dutch Paintings of the 17th C. in the Rijksmuseum Amsterdam*, Vol 1, 2007, cat. nrs 63 (KOG nr. 1087), 152 (nr. 1098), 209 en 210 (nrs 1117 en 1118), 286 (nr. 1187), 327 (nr. 1188) en nr. 423 (nr. 1798).
- N.E. Middelkoop e.a., *De Oude Meesters van de stad Amsterdam. Schilderijen tot 1800*, 2008, p. 267. Hierin nr. 1089.
- Online bestandscatalogus *Early Netherlandish paintings Rijksmuseum Amsterdam*, 2009. Hierin de nrs 1064, 1066, 2447.
- N.E. Middelkoop en T. van der Molen, *Amsterdams Glorie / Amsterdam's Glory*, Amsterdam / Bussum 2009, p. 72-73. Hierin nr. 2699.
- *Geloof in Nederland*, afl. 33: Geloof en de media, red. Joris van Eijnatten, 22 december 2009, p. 1038. Hierin nr. 1065.

Toeschrijvingen

Naar aanleiding van de publicatie van *De Oude Meesters van de stad Amsterdam. Schilderijen tot 1800* (zie hierboven) heeft Charles Dumas van het RKD voorgesteld nr. 1159, *De Regulierswaag op de Botermarkt te Amsterdam*, aan Jan Spaan toe te schrijven.

Identificaties

De voorgestelden op enige portretten zijn iets nauwer omschreven.

1060, Anoniem, *Portret van een vrouw*: vermoedelijk betreft het de oudere zus of tante van Isabeau de Halink (Haling), grootmoeder van Louys de Geer (1587-1632).

1090, David van der Plas, *Portret van Casparus Commelin*: deze is afgebeeld met zijn *Beschrijvinghe van Amsterdam* uit 1693.

1174, J.C. van Rossum, *Portret van Coenraad van Hulst (1774-1844), toneelspeler*: de geportretteerde is afgebeeld als president van de Maatschappij VW (Vooruitgang door Wetenschap) te Amsterdam.

BALANSEN EN REKENINGEN
VAN BATEN EN LASTEN
BALANSEN PER 31 DECEMBER

Koninklijk Oudheidkundig Genootschap

balans per 31 december 2009

Activa	2009	2008
Materiele bezittingen	pm	pm
Effecten		
Waarde begin boekjaar	178.714,21	181.943,83
Niet gereal. koerswinst/verlies	1.659,56	-3.229,62
	<u>180.373,77</u>	<u>178.714,21</u>
Debiteuren		
sponsor digitalisering	5.000,00	50.000,00
sponsors jubileum	0,00	5.000,00
achterstallige contributie	5.562,10	3.500,00
	<u>10.562,10</u>	<u>58.500,00</u>
Liquide middelen:		
Vermogensrekening	140.177,17	140.177,17
giro	1.536,27	295,04
rekening courant	1.382,73	2.507,87
spaarrekening	33.514,82	9.373,10
kas	115,90	240,52
	<u>176.726,89</u>	<u>152.593,70</u>
	<u>367.662,76</u>	<u>389.807,91</u>

Passiva	2009	2008
Crediteuren		
Jubileumkosten	0,00	12.500,00
voortuitbetaalde contributie	220,00	0,00
notariskosten statutenwijziging	2.885,75	0,00
	<u>3.105,75</u>	<u>12.500,00</u>
Voorzieningen		
Onderhoudsfonds	12.772,43	12.772,43
digitaliseringproject	17.710,18	36.762,54
Bijzondere projecten	58.013,64	58.013,64
Fonds van Eck aankopen	26.626,69	25.934,44

Fonds Franken aankopen	11.659,84		11.356,71	
		126.782,78		144.839,76
Kapitaal				
KOG	68.210,16		67.312,42	
Fonds van Eck	118.703,02		115.616,97	
Fonds Franken	50.861,05		49.538,76	
		237.774,23		232.468,15
		367.662,76		389.807,91

Staat van baten en lasten 2009

Baten	actueel 2009	begroting 09	actueel 2008
Opbrengst beleggen en banken:			
Netto dividend	3.780,61		6.180,89
Saldo bankrente	<u>6.290,51</u>		<u>5.637,21</u>
	10.071,12	8.000	11.818,10
Contributies	22.932,10	21.600	20.227,90
Digitalisering sponsoring	0,00	0	55.000,00
Donaties en giften	995,20	1.500	1.351,70
Jubileum sponsoring	0,00	0	22.500,00
Jubileumbijdragen leden	0,00	0	12.569,00
Vrijkomen crediteuren jub. kosten	435,25	0	0,00
Verkoop boeken	140,00	0	15,00
	<u>34.573,67</u>	31.100,00	<u>123.481,70</u>

Lasten	actueel 2009	begroting 09	actueel 2008
Algemene kosten			
Diverse	564,16		2.549,00
Bijdrage Kamer van Koophandel	25,14		49,00
Drukwerk	<u>1.259,34</u>		<u>1.218,14</u>
	1.848,64	4.000,00	3.816,14
Bankkosten	321,12	600	552,28
Contr.aan verenig. en abonn.	1.106,00	1.200	1.128,40
Digitaliseringproject	0,00	0	16.773,76
Excursies	-47,50	0	0,00
Jubileum	0,00	0	47.254,83
Lezingen	1.178,75	200	180,00
Onvoorzien	651,07	2.000	0,00
Personeelskosten	17.414,47	16.000	15.224,66
Hoogleraar	2.492,18	0	0,00
Notariskosten	2.885,75	0	0,00

Porti	1.915,88	2.000	1.896,50
Waaierrestauratie	0,00	0	291,31
Website	165,41	500	82,11
Resultaat	4.641,90	4.600	36.281,71
	34.573,67	31.100,00	123.481,70

Toelichtingen op de jaarrekening 2009

Balans

- **Beleggingen**

Ook het KOG is door de kredietcrisis getroffen, maar door het in 2007 ingevoerde conservatieve beleggingsbeleid is de schade beperkt gebleven en is in 2009 de waardedaling van 2008 al weer met ca. 50% verminderd.

- **Debiteuren**

- Het bedrag van € 5.000 van één van de sponsors van het digitaliseringsproject is 10% van het totaal toegezegde bedrag. Dit wordt pas uitgekeerd na afsluiting van het project.
- Helaas is nog steeds een groot deel van onze leden niet bereid om de contributie op tijd te betalen dit ondanks een voortdurende inspanning van de administrateur.

- **Voorzieningen**

- Onderhoudsfonds

Het bestuur heeft besloten deze voorziening dit jaar niet te verhogen.

- **Digitaliseringproject**

Dit project is in 2008 begonnen en voortgezet in 2009. Het loopt over in 2010, waarvoor deze voorziening noodzakelijk is.

- **Van Eck fonds**

Aankopen uit de voorziening van dit fonds worden uitsluitend gedaan indien ze een relatie hebben met de stad Amsterdam. Deze aankopen kunnen verzamelobjecten maar ook gerelateerde uitgaven omvatten. Dit jaar hebben er geen uitgaven plaats gevonden.

- **Franken fonds**

Aankopen uit de voorziening van dit fonds worden alleen gedaan als het verzamelobjecten betreft. Dit jaar hebben er geen uitgaven plaats gevonden.

Baten en lasten

- De opbrengst uit beleggen en spaarrekeningen is € 10.071 Dit is circa 3,0% van het vermogen op 1-1-2009.
- Giften van leden zijn lager dan we normaal gewend zijn.
- Kosten hoogleraar zijn reiskosten en voor het grootste deel kosten voor receptie.
- De notariskosten betreffen het honorarium van de notaris voor het opstellen en passeren van de vernieuwde statuten van het genootschap.